

REVISTA DE FILOSOFIE

3-4/2010

PENTRU O KALODICEE

SIXTO J. CASTRO

(Universitatea din Valladolid)

Rezumat. Discuțiile despre frumusețe continuă, cu insistență chiar, și astăzi cu precădere în revistele de psihologie, etiologie, evoluționism, fizică cuantică, economie, teologie, sociologie, publicitate, genetică, silvicultură, chirurgie, chimie, informatică, dermatologie, alimentație publică, planificare urbană. Totuși, în revistele de estetică, terminologia specifică este diferită: expresivitate, intenție, sublim, ruptură, abjecție și multe altele. Dezbaterile referitoare la frumusețe din revistele de estetică sunt aproape întotdeauna marcate de o pasiune istorică, ca și cum concepțiile despre frumos ale artiștilor sau filosofilor ar fi considerate lipsite de semnificație pentru viața cotidiană. În acest articol ne propunem reconsiderarea frumuseții în artă pornind de la importanța sa pentru ființa umană.

FUNCȚIONAREA RELAȚIEI PAIDETICE ÎN

„ALCIBIADE” DE PLATON

ȘTEFAN VLĂDUȚESCU

Rezumat. Interpretările mai multor specialiști în opera lui Platon, precum A. Posescu, V. Muscă, J. Brun, Y. Brès, J. Wahl, L. Robin, J. Moreau, V. Descombes, E. R. Dodds, R. M. Hare, converg în a considera dialogul *Alcibiade* ca experiență dialogică a conștientizării necesității ca omul politic să nu fie numai bogat, ci și cultivat. Un alt palier hermeneutic este deschis de profesorul Gheorghe Vlăduțescu, pentru care *Alcibiade* este „un dialog despre cunoașterea de sine” și poate fi elucidat pornind de la filosofemul „cunoaște-te pe tine însuși”. La rândul său, M. Foucault își plasează interpretarea în zona filosofemului „îngrijește-te de tine însuși”. Dar în fond, dialogul constă într-o seducție paidetică structurată argumentativ de cele două filosofeme sus menționate – aceasta este teza noastră. Socrate organizează erotic ambița lui Alcibiade de a obține puterea politică. Complicitatea situației provine din asumarea unei duble relații: erotică și paidetică. Prin seducție Alcibiade devine obiect erotic și obiect al paideii. Pe fundalul erotic se realizează metamorfoza culturii în existență.

KANT ȘI FENOMENOLOGIA CAPTIVĂ DIN *CRITICA* *RAȚIUNII PURE*

MIHAI NOVAC

Rezumat. Paginile ce urmează pot fi privite ca schița unei tentative de reconsiderare a fenomenologiei pe baza proiectului filosofic kantian din *Critica Rațiunii Pure*. Acest proiect implică două aspecte: identificarea sensului fenomenologic al *CRP* pornind de la tematizarea distincției dintre conștiința de sine și cunoașterea de sine și confruntarea dintre această posibilă fenomenologie kantiană și fenomenologia husserliană standard – punct în care am încercat să dovedesc posibilitatea de a-i aplica lui Husserl critica pe care Kant i-o aplică lui Descartes (paralogismele rațiunii pure). O atenție specială i se acordă conceptului de *lucru în sine*, a cărui înlăturare de către Husserl o considerăm un abuz teoretic. Pe acest fundament am încercat să deschid o perspectivă asupra afinității dintre viziunea kantiană despre conceptul de *fenomen* și perspectivele fenomenologice contemporane posthusserliene, în speță cea heideggeriană.

DESPRE IMAGINAȚIE LA MAURICE MERLEAU-PONTY ȘI GASTON BACHELARD

ANA BAZAC

Rezumat. Lucrarea încearcă să descopere unele asemănări și deosebiri între concepțiile lui Merleau-Ponty și Bachelard asupra imaginației. Tema acestor concepții constituie însuși miezul filosofiilor lor centrate pe om. Prima parte descrie fundamentul husserlian al concepției psihologice și filosofice (fenomenologice) despre imaginație. A doua parte vizează elementele teoriei imaginației la Merleau Ponty via J. P. Sartre. Partea a treia schițează asemănările și deosebirile acestei teorii în raport cu teoria lui Bachelard, în vreme ce concluzia deschide o discuție asupra importanței dezbaterilor privind imaginația dincolo de filosofia teoretică.

REDUCȚIA FENOMENOLOGICĂ HUSSERLIANĂ

VIOREL CERNICA

Rezumat. Studiul vizează relația dintre filosofia lui Husserl și orizontul filosofic actual și posibilitatea „schematizării” domeniului „reducției fenomenologice” husserliene. Pentru filosofia contemporană, acesta reprezintă o matrice a celor mai semnificative reconstrucții filosofice, de la ontologia fenomenologică heideggeriană la scenariul wittgensteinian al jocurilor de limbaj și de la ontologiile postmetafizice la metafizicile postontologice avansate de urmași ai lui Husserl și Heidegger. Această abordare filosofică sugerează că, în forma sa completă, metoda fenomenologică husserliană este o „ontologie fundamentală” în sensul heideggerian al termenului.

JEAN PAUL SARTRE ȘI MIȘCAREA FENOMENOLOGICĂ

NELA MIRCICĂ

Rezumat. Convins că filosofia trebuie să fie accesibilă tuturor, Sartre aprofundează lucrările lui Husserl și Heidegger și se înrolează în mișcarea fenomenologică reformulând, în opera sa postulatul nihilist fenomenologic: „nici-nici”. Sartre consideră că omul este existență caracterizată prin transcendență, prin permanenta tendință spre autodepășire. Natura umană nu este înnăscută, ci dobândită prin depășirea acestei situații. Sartre susține că omul este liber să aleagă, fiind definit nu de ceea ce alege, ci de actul însuși al alegerii. Prin urmare, actul alegerii este înscris în natura umană.

CONSIDERAȚII DESPRE SUBIECTIVITATE LA CALVIN O. SCHRAG

HENRIETA ANIȘOARA ȘERBAN

Rezumat. Aritcolul abordează conceptul de subiectivitate în cheie contemporană la Calvin Otto Schrag. Subiectul este conceput de autor ca des-centrat și ca îndeplinind multiple roluri sociale. Critica „limbajului conștiinței” este completată prin încadrarea subiectului în practica comunicațională și prin conceptualizarea subiectivității dintr-o perspectivă etică („răspunsul potrivit”). Conceptul contemporan de subiectivitate implică o pluralitate de dimensiuni ale sinelui, o subiectivitate încorporată orientată comunicațional și acțional, precum și o nouă formă „trasversală”, de rațiune pentru a o concepe și analiza.

APOSTOLUL PAVEL ȘI TRADIȚIA GREACĂ

GH. VLĂDUȚESCU

Rezumat. Autorul arată că Apostolul Pavel este adevăratul fondator al metafizicii creștine în contextul confluenței revelației creștine cu tradiția filosofiei antice grecești.

APOSTOLUL PAVEL ȘI ÎNTEMEIEREA METAFIZICII CREȘTINE

MIHAI D. VASILE

Rezumat. Studiul explorează alianța mai puțin omogenă dintre teologia orientală și filosofia greacă, începând cu Philon din Alexandria, marele filosof evreu al epocii elenistice care a încercat să unească filosofia greacă și tradițiile religioase iudaice. Această perspectivă a jucat rol de fundament pentru întreaga doctrină creștină, inclusiv pentru viziunea Apostolului Pavel, a cărui contribuție este avută în vedere în această investigație.

PROVIDENȚA, ÎNTRE FILOSOFIE ȘI TEOLOGIE

GEORGE REMETE

Rezumat. În continuarea preocupărilor sale legate de distincția dintre tipurile de relații existente între filosofie și teologie, în acest articol autorul prezintă diferența dintre filosofie și teologie prin intermediul uimirii în raport cu Ființa și prin intermediul înțelegerii Providenței. Subliniind faptul că această uimire în raport cu ființa – concepută ca sursă și fundament ale filosofiei – nu este autentică decât dacă este absolută, autorul consideră că uimirea înseamnă adorație: adică înțelegere teologică. În ceea ce privește Providența, mai exact teodiceea, autorul argumentează împotriva oricărei tentative filosofice de instaurare a teodiceei bazându-se pe faptul că Providența – adică intervenția divină în lume – nu este exprimabilă rațional, prin legile stabilite ale logicii, ci ca libertate care transcende orice principiu logic: relația dintre Dumnezeu și om a fost și va fi întotdeauna cea a misterului întâlnirii Libertății necreate (Dumnezeu) cu libertatea creată (Omul). Prin urmare, întemeierea filosofică a Providenței este insuficientă și nu se poate împlini decât în formulele teologice.

TRIPTIC VASILE PÂRVAN

IONEL NECULA

Rezumat. Înscriindu-se în orizontul preocupărilor hermeneutice ale autorului, articolul de față aduce în prim-plan statura filosofică a lui V. Pârvan. Contribuția este binevenită, întrucât Pârvan a fost uitat în mai vechile sau mai recente exegeze privitoare la cultura română.

CONSTANTIN NOICA LA JUDECATA LIMBILOR

CHRISTIAN FERENCZ-FLATZ

Rezumat. Articolul încearcă să lumineze evoluția problemei „limbajului” în gândirea lui C. Noica. Comparând notele sale de tinerețe asupra subiectului cu cele din lucrările sale din maturitate vrem să arătăm că specificitatea scrierilor sale târzii este puternic motivată de concepția sa despre tehnologie. Astfel, subliniem conexiunile persistente în gândirea lui Noica între concepția sa despre limbaj ca „holo-meron”, pe de o parte, și temerile sale referitoare la dispariția limbajelor naturale într-o lume modernă tehnologizată, pe de altă parte. În final, dorim să extragem din considerațiile lui Noica două puncte de interes pentru cercetarea contemporană: primul privește „inter-penetrarea” limbajelor în actul traducerii, iar cel de al doilea privește diagnosticul pus de Noica capacităților filosofice ale limbii române moderne.

PERSPECTIVA AXIOLOGICĂ ASUPRA CRITERIULUI MORAL ÎN GÂNDIREA ETICĂ A LUI PETRE ANDREI

CONSTANTIN STROE

Rezumat. Petre Andrei dezvoltă temele principale ale unor discipline precum etica filosofică, etica individualistă și etica universalistă, recuperând legătura cu etica sociologică al cărei ax central este reprezentat de ideea relației cu societate înțeleasă ca sursă a normelor unei vieți morale. Studiul stabilește că, prin etica sa, P. Andrei înțelege acțiunea morală ca pe o valoare căreia fiecare individ ar trebui să îi dedice existența pentru a fi împlinit ca persoană liberă și demnă. Acesta este punctul de vedere axiologic susținut și în scris în discursul etic universal de către Petre Andrei.

DISCURS DE RECEPȚIE LA ACADEMIA ROMÂNĂ OPUȘI INSEPARABIL ÎN GÂNDIREA ROMÂNEASCĂ

MIRCEA MALIȚA

Rezumat. Discursul evocă zece figuri istorice marcate de o metodă, de o strategie de gândire, de o abordarea proprie a axiomei logicii clasice reprezentate de legea contradicției: Grigore C. Moisil, Ștefan Lupașcu, Nicholas Georgescu-Roegen, Lucian Blaga, Athanase Joja, Constantin Noica, Petre Botezatu (Jassy School), Mircea Florian, Eugen Lovinescu, Simion Mehedinți. Studiul și familiarizarea istorică cu opușii inseparabili, prin exemplul personalităților din trecutul Academiei, se constituie într-o inițiativă salutară de a-i situa, evitând criza și descumpănitoarele abordări moniste, prin intermediul acestui model cu siguranță productiv pentru generațiile viitoare.

CUVÂNT DE RĂSPUNS

ACAD. GHEORGHE VLĂDUȚESCU

Rezumat. Acest răspuns pune accentul pe scopul și pe puterea libertății de expresie subliniate de discursul produs de M. Malița, membru al Academiei Române. În același timp, aici sunt prezente, în perspectivă filosofică, virtuțile abordării transdisciplinare..

DUBLA NATURĂ A ACȚIUNII MORALE (RAȚIONALĂ ȘI REZONABILĂ); ȘANSELE ETICII REALIST-REZONABILE

TEODOR VIDAM

Rezumat. Studiul are drept punct de plecare observația referitoare la prezența reminiscentelor mitologice în fazele târzii ale culturii europene. Cu precădere ne referim la mitul realității absolute a realului prezent la Hegel, la mitul stabilității dinamice a naturii ca lume reală, la mitul infailibilității papale și, prin extensie, la mitul teoriilor științifice. Acțiunea morală a fost înțeleasă din diferite puncte de vedere: perspectiva laică (construită în opoziție cu perspectiva teologică), intuiționismul etic și subspeciile sale (subiectivism, idealism etic și relativism cultural), perspectiva non-consecințialistă și opusul său, perspectiva consecințialistă (utilitarism și pragmatism), filosofia morală analitică reprezentată de etica realist-rațională (practicată de Williams și Nagel), de etica comunicării și de etica realist-rezonabilă. În vreme ce majoritatea perspectivelor menționate aduce la lumină inconsistențe de interpretarea, etica comunicării și etica realist-rezonabilă asigură posibilitatea unei supraviețuirii responsabile și decente.

UN PASSWORD FILOSOFIC (RE)ACTIV: GÂNDIREA ALEATORIE

VIORELLA MANOLACHE

Rezumat. *Formă* și *substanță* sunt două concepte expuse în spațiul și în timpul reprezentational între paranteze deschise și strâmbe. *Punctul aleatoriu* transversează limitele lumii justificând preeminența și nostalgia *restului*, situat dincolo de imobilitatea coordonată a reprezentărilor (*conținut/formă, substanță/formă, subiect/obiect*). *Gândirea aleatorie* stabilește o triplă sinteză (*conectivă, conjunctivă, și disjunctivă*) ca punct de referință pentru o *știință voioasă* dezlegată de opresiunea „sistemului închis”, menită să răspundă proiecției sale filosofice: *terapeutic, eroic și eliberator*. *Gândirea aleatorie* ia o pauză de la gândirea sfârșită carei D.D. Roșca îi oferă (încă din 1942!) un *password* recuperator, îndreptând-o către micile (dar esențialele) adevăruri filosofice.

